ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 27ης Οκτωβρίου 1994 *

Στην υπόθεση Τ-32/93,

Ladbroke Racing Limited, εταιρία αγγλικού δικαίου, με έδρα το Λονδίνο, εκπροσωπουμένη από τους Jeremy Lever, QC, Christopher Vajda, barrister, δικηγόρους Αγγλίας και Ουαλλίας, και τον Stephen Kon, solicitor, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο των Winandy και Err, 60, avenue Gaston Diderich,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τους Francisco Enrique González-Díaz και Richard Lyal, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

υποστηριζομένης από τη

Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπουμένη από την Catherine de Salins και, κατά την προφορική διαδικασία, από τον Jean-Marc Belorgey, με τόπο επιδόσεων στο

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

Λουξεμβούργο την πρεσβεία της Γαλλίας, 9, boulevard du Prince Henri,

παρεμβαίνουσα,

που έχει ως αντικείμενο, στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, το παραδεκτό προσφυγής που ασκήθηκε βάσει του άρθρου 175, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι η Επιτροπή παρέλειψε, κατά παραβίαση της Συνθήκης, να εκδώσει, βάσει του άρθρου της 90, παράγραφος 3, απόφαση κατά της Γαλλικής Δημοκρατίας,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. Cruz Vilaça, Πρόεδρο, C. P. Briët, A. Καλογερόπουλο, D. P. M. Barrington και J. Biancarelli, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 13ης Απριλίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

1 Η προσφεύγουσα, Ladbroke Racing Limited (στο εξής: Ladbroke), είναι εταιρία αγγλικού δικαίου, ελεγχόμενη από το Ladbroke Group plc, μία από τις δραστη-

ριότητες της οποίας είναι η παροχή και η οργάνωση υπηρεσιών στοιχημάτων για ιπποδρομίες, δραστηριότητα ασκούμενη μέσω υποκαταστημάτων και θυγατρικών εταιριών στο Ηνωμένο Βασίλειο και σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

2 Στις 24 Νοεμβρίου 1989, η Ladbroke, ενεργώντας επ' ονόματί της και επ' ονόματι των θυγατρικών και των συνεργατών της στον τομέα των στοιχημάτων για ιπποδρομίες, υπέβαλε στην Επιτροπή καταγγελία κατά: α) της Γαλλικής Δημοκρατίας, β) των δέκα σημαντικότερων εταιριών ιπποδρομιών, των μόνων που είχαν άδεια, σύμφωνα με την ισχύουσα γαλλική νομοθεσία, να οργανώνουν εκτός ιπποδρόμου αμοιβαία στοιχήματα για ιπποδρομίες, ενώ οι άλλες εταιρίες ιπποδρομιών είχαν άδεια μόνον να δέχονται στοιχήματα εντός του ιπποδρόμου για ιπποδρομίες που οργανώνουν (άρθρο 4 του νόμου της 2ας Ιουνίου 1981, ο οποίος έχει ως αντικείμενο τις ρυθμίσεις περί αδείας και λειτουργίας των ιπποδρομιών) γ) του Pari mutuel urbain (στο εξής: PMU), ομίλου οικονομικού σκοπού αποτελούμενου από τις δέκα σημαντικότερες εταιρίες ιπποδρομιών στη Γαλλία (άρθρο 21 του διατάγματος 83-878, της 4ης Οκτωβρίου 1983, περί εταιριών ιπποδρομιών και των αμοιβαίων στοιχημάτων), ιδρυθέντος προκειμένου να διαχειρίζεται, υπό μορφή κοινής επιχειρήσεως, τα δικαιώματα των εταιριών αυτών όσον αφορά την οργάνωση αμοιβαίων στοιχημάτων εκτός ιπποδρόμου και επιφορτισμένου, αποκλειστικώς, με τη διαχείριση των δικαιωμάτων των κυριότερων εταιριών ιπποδρομιών, σύμφωνα με το σύστημα που επέβαλε από το 1974 η γαλλική νομοθεσία (άρθρο 13 του διατάγματος 74-954, της 14ης Νοεμβρίου 1974, περί εταιριών ιπποδρομιών). Η αποκλειστικότητα αυτή προστατεύεται από την απαγόρευση, για άλλα πρόσωπα εκτός του PMU, να συνομολογούν ή να δέχονται στοιχήματα (άρθρο 8 του διυπουργικού διατάγματος της 13ης Σεπτεμβρίου 1985, περί κανονισμού του Pari mutuel urbain) και επεκτείνεται σε στοιχήματα που συνομολογούνται εκτός Γαλλίας για ιπποδρομίες που οργανώνονται στη Γαλλία, καθώς και σε στοιχήματα στη Γαλλία για ιπποδρομίες που οργανώνονται στην αλλοδαπή, τα οποία επίσης μπορούν να συνομολογούνται μόνον από τις εγκεκριμένες εταιρίες και/ή το PMU (άρθρο 15, παράγραφος III, του νόμου 64-1279, της 23ης Δεκεμβρίου 1964, περί του προϋπολογισμού του έτους 1965, και άρθρο 21 του προμνησθέντος διατάγματος 83-878, της 4ης Οκτωβρίου 1983).

3 Στον βαθμό που η καταγγελία της εστρέφετο κατά του PMU και των εταιριών που είναι μέλη του, η Ladbroke ζήτησε από την Επιτροπή, βάσει του άρθρου 3 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ.

08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), αφενός, να κρίνει ότι ορισμένες συμφωνίες που συνήψαν οι προμνησθείσες εταιρίες μεταξύ τους και με το PMU, με αντικείμενο, πρώτον, τη χορήγηση σ' αυτό, πριν ακόμη από το 1974, αποκλειστικών δικαιωμάτων επί των εκτός ιπποδρόμου στοιχημάτων για ιπποδρομίες που οργανώνουν ή ελέγχουν οι εν λόγω εταιρίες, δεύτερον, την υποστήριξη της αιτήσεως περί χορηγήσεως κρατικής ενισχύσεως στο PMU και, τρίτον, την άδεια σ' αυτό να επεκτείνει τις δραστηριότητές του και σε άλλα κράτη μέλη πλην της Γαλλίας, απαγορεύονταν από το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και, αφετέρου, να διατάξει την παύση της παραβάσεως αυτής.

4 Εξάλλου, η Ladbroke ζήτησε από την Επιτροπή, αφενός, να κρίνει ότι η συμπεριφορά του PMU και των κυριοτέρων εταιριών ιπποδρομιών στη Γαλλία, όσον αφορά τη χορήγηση στο PMU των αποκλειστικών δικαιωμάτων να δέχεται στοιχήματα εκτός ιπποδρόμου, καθώς και η λήψη από αυτό παράνομης κρατικής ενισχύσεως και η χρησιμοποίηση των πλεονεκτημάτων που παρέχει η ενίσχυση αυτή για την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού, απαγορεύεται, λόγω της κατοχής συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως στη σχετική αγορά, από το άρθρο 86 της Συνθήκης και, αφετέρου, να διατάξει την παύση της παραβάσεως αυτής και την επιστροφή από το PMU της παράνομης κρατικής ενισχύσεως την οποία έλαβε, πλέον τόκων με το επιτόκιο της αγοράς.

5 Τέλος, η Ladbroke ζήτησε από την Επιτροπή, στα πλαίσια του άρθρου 90 της Συνθήκης, να λάβει απόφαση βάσει της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού, προκειμένου να θέσει τέρμα στην παράβαση από τη Γαλλική Δημοκρατία:

α) των άρθρων 3, στοιχείο στ', 5, 52, 53, 85, 86 και 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, διότι θέσπισε και διατηρεί σε ισχύ την προμνησθείσα νομοθεσία (βλ. ανωτέρω, σκέψη 2), καθόσον η νομοθεσία αυτή παρέχει νόμιμη βάση στις συμφωνίες μεταξύ, αφενός, των ίδιων των εταιριών ιπποδρομιών και, αφετέρου, με το PMU, χορηγώντας σ' αυτό αποκλειστικά δικαιώματα για τη λήψη στοιχημάτων εκτός ιπποδρόμου και απαγορεύοντας σε οποιονδήποτε να συνομολογεί ή να δέχεται, μέσω άλλων μεσαζόντων πλην του PMU, στοιχήματα εκτός ιπποδρόμου για ιπποδρομίες που οργανώνονται στη Γαλλία·

β) των άρθρων 3, στοιχείο στ', 52, 53, 56, 62, 85, 86 και 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, λόγω της θεσπίσεως και της διατηρήσεως σε ισχύ της προμνησθείσας νομοθεσίας (βλ. ανωτέρω, σκέψη 2), η οποία απαγορεύει να συνομολογούνται στη Γαλλία στοιχήματα για ιπποδρομίες που οργανώνονται εκτός Γαλλίας, εκτός εάν αυτό γίνεται με τη μεσολάβηση των

εγκεκριμένων εταιριών και/ή του PMU, και γ) των άρθρων 90, παράγραφος 1, 92 και 93 της Συνθήκης ΕΟΚ, λόγω της παράνομης χορηγήσεως ενισχύσεων στο PMU, η επιστροφή των οποίων πρέπει να διαταχθεί με απόφαση της Επιτροπής κατά το άρθρο 90, παράγραφοι 1 και 3.

6 Εντούτοις, όσον αφορά τις ενισχύσεις που η Γαλλική Δημοκρατία χορήγησε παρανόμως, κατά την προσφεύγουσα, στο PMU, η Ladbroke υπέβαλε ήδη, στις 7 Απριλίου 1989, άλλη καταγγελία η οποία αποτέλεσε το αντικείμενο χωριστής διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής, βάσει των άρθρων 92 ώς 94 της Συνθήκης ΕΟΚ, και η οποία κατέληξε στην έκδοση από την Επιτροπή της αποφάσεως 93/625/ΕΟΚ, της 22ας Σεπτεμβρίου 1993, σχετικά με ορισμένες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από τη Γαλλική Κυβέρνηση υπέρ της επιχειρήσεως Pari mutuel urbain (PMU) και των ιπποδρομιακών επιχειρήσεων (ΕΕ L 300, σ. 15).

7 Με έγγραφο της 11ης Αυγούστου 1992, η Ladbroke κάλεσε την Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 175 της Συνθήκης ΕΟΚ, να λάβει, εντός δύο μηνών, θέση επί της από 24 Νοεμβρίου 1989 καταγγελίας της. Ειδικότερα, ζήτησε από την Επιτροπή να της αποστείλει έγγραφο βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37, στο εξής: κανονισμός 99/63), σε περίπτωση που έκρινε ότι δεν υπάρχουν επαρκείς λόγοι για να δώσει συνέχεια στην καταγγελία, της οποίας επελήφθη βάσει των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης, ή έγγραφο παρόμοιο με το προβλεπόμενο στο άρθρο 6 του κανονισμού 99/63, σε περίπτωση που έκρινε ότι δεν υπάρχουν επαρκείς λόγοι για να δώσει συνέχεια στην καταγγελία της, καθόσον αυτή στηρίζεται στο άρθρο 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης. Τέλος, σε περίπτωση που η Επιτροπή θα ήθελε να μην ακολουθήσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 6 του κανονισμού 99/63 διαδικασία, η Ladbroke την κάλεσε να λάβει θέση επί της καταγγελίας της, βάσει των άρθρων 85, 86 και 90, παράγραφος 3, με αιτιολογημένη και δεκτική προσφυγής απόφαση, σύμφωνα με το άρθρο 173 της Συνθήκης ΕΟΚ.

8 Με έγγραφο της 12ης Οκτωβρίου 1992, ο αναπληρωτής γενικός διευθυντής της γενικής διευθύνσεως ανταγωνισμού πληροφόρησε την Ladbroke ότι οι υπηρε-

σίες της συνέχιζαν να εξετάζουν την καταγγελία της, αλλά, λόγω της πολυπλοκότητας και των ειδικών χαρακτηριστικών του εν λόγω τομέα, η εξέταση αυτή απαιτούσε σημαντικό χρόνο. Προσέθεσε ότι η καταγγέλλουσα θα ενημερωνόταν για τα αποτελέσματα το συντομότερο δυνατό.

9 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Ladbroke, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 21 Δεκεμβρίου 1992, άσκησε, δυνάμει του άρθρου 175 της Συνθήκης, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί η παράλειψη της Επιτροπής, αφού άσκησε, στις 18 Δεκεμβρίου 1992, όμοια προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου. Αυτές οι προσφυγές κατά παραλείψεως πρωτοκολλήθηκαν με τους αριθμούς C-424/92 και T-110/92, αντιστοίχως.

10 Με έγγραφο της 9ης Φεβρουαρίου 1993, η Επιτροπή ενημέρωσε την προσφεύγουσα, σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού 99/63, ότι δεν σκόπευε να δώσει ευνοϊκή συνέχεια στην καταγγελία της, κατά το μέτρο που στηριζόταν στα άρθρα 85 και 86 και στον κανονισμό 17. Στη συνέχεια, εξέδωσε απόφαση με την οποία απέρριψε οριστικώς την καταγγελία της Ladbroke που αφορούσε τις διατάξεις αυτές. Κατά της αποφάσεως αυτής, η οποία της κοινοποιήθηκε με το από 29 Ιουλίου 1993 έγγραφο, η Ladbroke άσκησε, με δικόγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 19 Οκτωβρίου 1993, προσφυγή ακυρώσεως, δυνάμει του άρθρου 173 της Συνθήκης, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό T-548/93.

11 Με δικόγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 10 Φεβρουαρίου 1993, η Επιτροπή προέβαλε ένσταση απαραδέκτου, με την οποία ζήτησε από το Δικαστήριο, αφενός, να παραπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο, καθόσον με την προσφυγή διώκεται να αναγνωριστεί παράλειψη από μέρους της βάσει των κανονισμών 17 και 99/63 και, αφετέρου, να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη καθόσον διώκεται δι' αυτής η αναγνώριση παραλείψεως εκ μέρους της βάσει του άρθρου 90 της Συνθήκης.

12 Με Διάταξη της 3ης Μαΐου 1993, το Δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση C-424/92 ενώπιον του Πρωτοδικείου, διότι η προσφυγή υπαγόταν στην αρμοδιότητά του. Μετά την παραπομπή αυτή και την πρωτοκόλληση της υποθέσεως

στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου υπό τον αριθμό Τ-32/93, η Ladbroke, με έγγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 14 Μαΐου 1993, δήλωσε ότι παραιτείται από την προσφυγή της στην υπόθεση Τ-110/92, η οποία διεγράφη από το πρωτόκολλο του Πρωτοδικείου, με Διάταξη του Προέδρου της 1ης Ιουλίου 1993.

13 Με Διάταξη της 14ης Ιουνίου 1993, ο Πρόεδρος του δευτέρου τμήματος του Πρωτοδικείου δέχθηκε την υποβληθείσα ενώπιον του Δικαστηρίου, στις 19 Απριλίου 1993, αίτηση της Γαλλικής Δημοκρατίας να γίνει δεκτή η παρέμβασή της προς υποστήριξη των αιτημάτων της Επιτροπής.

14 Με έγγραφο που πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 6 Σεπτεμβρίου 1993, η Γαλλική Δημοκρατία υπέβαλε υπόμνημα παρεμβάσεως, υποστηρίζοντας τα αιτήματα της Επιτροπής, με τα οποία ζητείται η απόρριψη της προσφυγής ως απαράδεκτης. Στις 7 Οκτωβρίου 1993, η προσφεύγουσα υπέβαλε τις παρατηρήσεις της επί του υπομνήματος παρεμβάσεως.

15 Κατόπιν προσκλήσεως του Πρωτοδικείου να λάβουν θέση ως προς τη συνέχεια της διαδικασίας, οι διάδικοι, αφενός, δέχθηκαν ότι η παρούσα προσφυγή κατέστη άνευ αντικειμένου καθόσον αποσκοπεί στην αναγνώριση παραλείψεως της Επιτροπής αφορώσας τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης, μετά την αποστολή, στις 9 Φεβρουαρίου 1993, από την Επιτροπή στην προσφεύγουσα εγγράφου βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63 και την κοινοποίηση στην προσφεύγουσα, με το από 29 Ιουλίου 1993 έγγραφο, αποφάσεως με την οποία απερρίφθη η καταγγελία, καθόσον στηρίζεται στις διατάξεις αυτές, και, αφετέρου, ότι η προσφυγή αυτή διατηρεί το αντικείμενό της, καθόσον αποσκοπεί στην αναγνώριση παραλείψεως της Επιτροπής βάσει του άρθρου 90 της Συνθήκης.

16 Το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα), κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 114, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία επί του παραδεκτού της προσφυγής, καθόσον στηρίζεται στο άρθρο 90 της Συνθήκης, χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

17 Κατά τη συνεδρίαση της 13ης Απριλίου 1994, οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου.

Αιτήματα των διαδίκων ως προς το παραδεκτό της προσφυγής

18 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη καθόσον αφορά το άρθρο 90 της Συνθήκης·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

19 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να κρίνει την προσφυγή παραδεκτή καθόσον αφορά το άρθρο 90 της Συνθήκης·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της ενστάσεως απαραδέκτου.

20 Η παρεμβαίνουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να δεχθεί την ένσταση απαραδέκτου που προβάλλει η Επιτροπή.

Επί του αντικειμένου της προσφυγής, καθόσον αφορά την αναγνώριση παραλείψεως βάσει των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης

21 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι, μετά την άσκηση της προσφυγής, στις 21 Δεκεμβρίου 1992, η Επιτροπή έστειλε στην προσφεύγουσα έγγραφο, με ημερομηνία 9 Φεβρουαρίου 1993, βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, με το οποίο την ενημέρωσε για την πρόθεσή της να απορρίψει την καταγγελία της, καθόσον στηριζόταν στα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης, και ότι, στις 29 Ιουλίου 1993, της κοινοποίησε οριστική απόφαση με το ίδιο περιεχόμενο. Επομένως, εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή, η οποία κατ' αυτόν τον τρόπο απέρριψε οριστικά αυτό το σημείο της καταγγελίας της προσφεύγουσας, μετά την αποστολή της κοινοποιήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 6 του κανονισμού 99/63, παρέλειψε να αποφανθεί επί του θέματος αυτού.

22 Υπ' αυτές τις συνθήκες και δεδομένου, εξάλλου, ότι δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους, πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή, μετά την κατάθεση της παρούσας προσφυγής, έλαβε θέση, κατά την έννοια του άρθρου 175 της Συνθήκης (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Οκτωβρίου 1979 στην υπόθεση 125/78, GEMA κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 537), σύμφωνα με την αίτηση και την όχληση που η προσφεύγουσα της είχε κοινοποιήσει στις 24 Δεκεμβρίου 1989 και στις 11 Αυγούστου 1992. Από αυτό προκύπτει ότι, από την 9η Φεβρουαρίου 1993, και, εν πάση περιπτώσει, μετά την απόφαση της 29ης Ιουλίου 1993, η προσφυγή κατέστη άνευ αντικειμένου, καθόσον αφορά τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης σε συνδυασμό με τις διατάξεις των κανονισμών 17 και 99/63. Επομένως, δεν υπάρχει λόγος να αποφανθεί συναφώς το Πρωτοδικείο (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1992 στην υπόθεση Τ-28/90, Asia Motor France κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2285).

Επί του παραδεκτού της προσφυγής, καθόσον αποσκοπεί στην αναγνώριση παραλείψεως κατά το άρθρο 90 της Συνθήκης

Περίληψη των λόγων και των κυριότερων ισχυρισμών των διαδίκων

23 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι η προσφυγή κατά παραλείψεως δεν ασκείται παραδεκτώς από ιδιώτες, οσάκις δεν κινεί κατά των κρατών

μελών τη διαδικασία του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1989 στην υπόθεση 247/87, Star Fruit κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 291, και της 17ης Μαΐου 1990 στην υπόθεση C-87/89, Sonito κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-1981· Διάταξη του Δικαστηρίου της 23ης Μαΐου 1990 στην υπόθεση C-72/90, Asia Motor France κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-2181), πρέπει ωσαύτως να κριθεί απαράδεκτη τέτοια προσφυγή από ιδιώτες, οσάκις η Επιτροπή δεν ενεργεί κατά των κρατών μελών βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης. Εξάλλου, κατά την Επιτροπή, η πράξη που εκδίδεται βάσει αυτής της διατάξεως της Συνθήκης απευθύνεται σε κράτος μέλος και, επιπλέον, δεν μπορεί να αφορά άμεσα και ατομικά ιδιώτες, οπότε πρέπει να κριθεί, για τον λόγο αυτό επίσης, ότι η ασκούμενη κατ' αυτής από ιδιώτες προσφυγή κατά παραλείψεως είναι απαράδεκτη.

24 Η Επιτροπή φρονεί ότι η λύση αυτή δεν έχει ως αποτέλεσμα να στερεί τους ιδιώτες από κάθε ένδικο βοήθημα, δεδομένου ότι διαθέτουν πάντοτε τη δυνατότητα να επικαλούνται το άρθρο 90 της Συνθήκης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1991 στην υπόθεση C-179/90, Merci convenzionali porto di Genova, Συλλογή 1991, σ. I-5889, σκέψη 23).

25 Η παρεμβαίνουσα υπογραμμίζει ότι οι κανονισμοί 17 και 99/63, οι οποίοι εκδόθηκαν βάσει του άρθρου 87 της Συνθήκης ΕΟΚ, αφορούν μόνον τις εκδιδόμενες κατ' εφαρμογήν των άρθρων 85 και 86 αποφάσεις, και όχι τις εκδιδόμενες βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης αποφάσεις. Από αυτό προκύπτει ότι η προσφεύγουσα, καίτοι δικαιούται να λάβει κάποια απάντηση στην αίτησή της, είναι αβάσιμη η απαίτησή της να της αποσταλεί, βάσει του άρθρου 90 της Συνθήκης, έγγραφο που προβλέπεται στο άρθρο 6 του κανονισμού 99/63 ή έγγραφο παρόμοιο με αυτό.

26 Εξάλλου, η παρεμβαίνουσα υπογραμμίζει ότι στην πραγματικότητα η προσφεύγουσα δεν παραπονείται για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν της απέστειλε έγγραφο παρόμοιο με το προβλεπόμενο στο άρθρο 6 του κανονισμού 99/63, αλλά, μάλλον, για το γεγονός ότι η Επιτροπή παρέλειψε να εκδώσει απόφαση αφορώσα κράτος μέλος, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 90 της Συνθήκης, πράγμα για το οποίο διαθέτει, εξάλλου, διακριτική ευχέρεια παρόμοια με εκείνη που

διαθέτει στα πλαίσια του άρθρου 169 της Συνθήκης. Επομένως, δεδομένου ότι οι λαμβανόμενες κατά το άρθρο 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης αποφάσεις απευθύνονται μόνον στα κράτη μέλη και ότι μια προσφυγή κατά παραλείψεως είναι παραδεκτή μόνον εφόσον ασκείται από τον μελλοντικό αποδέκτη μιας νομικής πράξεως (Διάταξη του Πρωτοδικείου της 23ης Ιανουαρίου 1991 στην υπόθεση Τ-3/90, Prodifarma κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1, σκέψη 35), η προσφεύγουσα, η οποία δεν έχει την ιδιότητα του μελλοντικού αποδέκτη, δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να ασκήσει παραδεκτώς προσφυγή βάσει του άρθρου 175, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης.

27 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, πρώτον, ότι η παράλειψη της Επιτροπής να ασκήσει τις εξουσίες που διαθέτει από το άρθρο 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης πρέπει να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο, υπό μορφή προσφυγής κατά παραλείψεως που μπορεί να ασκηθεί από ιδιώτες.

28 Συναφώς, υπογραμμίζει ότι το άρθρο 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης αποτελεί έναν από τους κανόνες περί ανταγωνισμού που έχουν εφαρμογή επί των επιχειρήσεων, όπως προκύπτει από την απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Φεβρουαρίου 1992 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-48/90 και C-66/90, Κάτω Χώρες κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-565, σκέψη 22), κατά την οποία η διάταξη αυτή πρέπει να ενταχθεί στο πλαίσιο του άρθρου 90 στο σύνολό του και της αποστολής που έχει ανατεθεί στην Επιτροπή με τα άρθρα 85 έως 93 της Συνθήκης. Οι εκδιδόμενες βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 3, αποφάσεις, καίτοι τύποις απευθύνονται σ' ένα κράτος μέλος, έχουν συνεπώς ως αντικείμενο να διασφαλίζουν την τήρηση κάποιας ισότητας, από πλευράς συνθηκών του ανταγωνισμού, μεταξύ του νομικού καθεστώτος στο οποίο υπόκεινται οι επιχειρήσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο αυτό και του καθεστώτος που ισχύει για τις άλλες επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια, αίτηση προς την Επιτροπή με την οποία ζητείται να παύσει μια παράβαση του άρθρου 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης πρέπει να εξομοιούται με αίτηση με την οποία ζητείται να παύσει μια παράβαση των κανόνων περί ανταγωνισμού που ισχύουν για τις επιχειρήσεις, ώστε η μεταχείρισή της από την Επιτροπή θα πρέπει να υπόκειται στον ίδιο δικαστικό έλεγχο με τον προβλεπόμενο στα πλαίσια των αποφάσεων εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης.

29 Εξάλλου, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι οι εξουσίες που διαθέτει η Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης είναι διαφορετι-

κές από εκείνες που έχει στα πλαίσια του άρθρου 169. Το άρθρο 90, παράγραφος 3, όπως προκύπτει από το υπόλοιπο κείμενό του, παρέχει στην Επιτροπή την εξουσία να λαμβάνει υποχρεωτικά μέτρα (προμνησθείσα απόφαση Κάτω Χώρες κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 25), όπως στον τομέα του ανταγωνισμού, ενώ το άρθρο 169 της παρέχει μόνον την εξουσία να εκδίδει αιτιολογημένες γνώμες και να ασκεί προσφυγές κατά των κρατών μελών (απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Μαρτίου 1966 στην υπόθεση 48/65, Lütticke κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 243). Η ύπαρξη τέτοιας εξουσίας της Επιτροπής να λαμβάνει αποφάσεις, βάσει του άρθρου 90 της Συνθήκης, συνεπάγεται ότι η Επιτροπή πρέπει να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο σε περίπτωση που παραμένει αδρανής, εφόσον υπόκειται σε τέτοιο έλεγχο, βάσει του άρθρου 173 της Συνθήκης, οσάκις εκδίδει απόφαση η οποία δεν ανταποκρίνεται πλήρως στις αιτιάσεις μιας καταγγελίας που υποβλήθηκε σ' αυτήν (απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιανουαρίου 1986 στην υπόθεση 169/84, Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 391) ή που εμπεριέχει άρνηση προς ενέργεια (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 1983 στην υπόθεση 191/82, FEDIOL κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 2913, και της 17ης Νοεμβρίου 1987 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 142/84 και 156/84, BAT & Reynolds κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4487).

30 Τέλος, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι το γεγονός ότι μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 90 της Συνθήκης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δεν συνεπάγεται ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εξετάζει καταγγελία που στηρίζεται στη διάταξη αυτή, καθόσον οι ισχύοντες για τις επιχειρήσεις κανόνες περί ανταγωνισμού είναι επίσης αμέσου αποτελέσματος, χωρίς αυτό να έχει ως αποτέλεσμα να αποκλείει την υποχρέωση της Επιτροπής να εξετάζει τις καταγγελίες περί παραβάσεώς τους, οσάκις προέρχονται από πρόσωπα που έχουν έννομο συμφέρον (απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1992 στην υπόθεση T-24/90, Automec κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2223).

31 Δεύτερον, όσον αφορά το έννομο συμφέρον της, η προσφεύγουσα, καίτοι αναγνωρίζει ότι από τυπικής απόψεως δεν μπορεί να είναι ο αποδέκτης πράξεως εκδιδομένης βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης, υπενθυμίζει ότι η Επιτροπή υπόκειται ωστόσο σε δικαστικό έλεγχο όσον αφορά την εξέταση καταγγελιών τρίτων που θίγονται, ως προς την ανταγωνιστική τους θέση, από παράβαση των κανόνων της Συνθήκης περί ανταγωνισμού.

32 Εξάλλου, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι την αφορά άμεσα και ατομικά απόφαση που απευθύνεται στη Γαλλική Δημοκρατία, βάσει του άρθρου 90, παρά-

γραφος 3, της Συνθήκης, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, της ιδιότητάς της ως αμέσου ανταγωνιστή του PMU σε ορισμένο αριθμό περιοχών εκτός Γαλλίας και, αφετέρου, της επιθυμίας της να το ανταγωνιστεί και στη Γαλλία. Υπενθυμίζει ότι, πάντως, θα ήταν παραδεκτή η προσφυγή της, βάσει του άρθρου 173 της Συνθήκης, αν η Επιτροπή εξέδιδε μη ενδεικνυόμενη ή πάσχουσα ελάττωμα απόφαση, λαμβανομένης υπόψη της ουσιώδους μεταβολής της καταστάσεως ανταγωνισμού που είναι αποτέλεσμα της συμπεριφοράς της οικείας κυβερνήσεως (προμνησθείσα απόφαση Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής) ή αν η Επιτροπή την ενημέρωνε για την απόφασή της να μην προβεί σε καμιά ενέργεια (προμνησθείσες αποφάσεις FEDIOL κατά Επιτροπής και BAT & Reynolds κατά Επιτροπής).

33 Τέλος, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι, στην παρούσα υπόθεση, μεταξύ άλλων, όχλησε την Επιτροπή προκειμένου είτε να εκδώσει απόφαση απορρίπτουσα την καταγγελία της είτε να της αποστείλει έγγραφο παρόμοιο με το προβλεπόμενο στο άρθρο 6 του κανονισμού 99/63. Από αυτό προκύπτει ότι πρέπει να θεωρηθεί μελλοντικός αποδέκτης νομικής πράξεως και ότι δικαιούται να αναμένει εκ μέρους της Επιτροπής απάντηση στην καταγγελία της.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

34 Στηριζόμενη στο άρθρο 175, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης, η παρούσα προσφυγή διώκει να αναγνωριστεί ότι η Επιτροπή παρέλειψε, κατά παραβίαση της Συνθήκης, να λάβει θέση, είτε με αιτιολογημένη απόφαση δεκτική προσφυγής του άρθρου 173 της Συνθήκης είτε με έγγραφο παρόμοιο με εκείνο που προβλέπεται στο άρθρο 6 του κανονισμού 99/63, επί της καταγγελίας της προσφεύγουσας της 24ης Νοεμβρίου 1989, με την οποία την καλούσε να εκδώσει, κατά της Γαλλικής Δημοκρατίας, απόφαση βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

35 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, καταρχάς, ότι η προσφυγή κατά παραλείψεως που προβλέπει το άρθρο 175 της Συνθήκης εξαρτάται από την ύπαρξη υποχρεώσεως προς ενέργεια βαρύνουσας το οικείο θεσμικό όργανο, ούτως ώστε η φερομένη παράλειψη να αντίκειται στη Συνθήκη. Επομένως, πρέπει να εξετα-

στεί ποιες είναι οι υποχρεώσεις της Επιτροπής από το άρθρο 90 της Συνθήκης, όπως ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Κάτω Χώρες κ.λπ. κατά Επιτροπής), ιδίως από την τρίτη παράγραφό του.

36 Συναφώς, πρέπει να αναγνωριστεί ότι το άρθρο 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης αναθέτει στην Επιτροπή την αποστολή να μεριμνά για την τήρηση, από τα κράτη μέλη, των επιβαλλομένων σ' αυτά υποχρεώσεων, όσον αφορά τις επιχειρήσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 90, παράγραφος 1, και προς τούτο της παρέχει ρητώς την εξουσία να παρεμβαίνει, εάν παρίσταται ανάγκη, υπό τις συνθήκες και με τα νομικά μέσα που προβλέπονται σ' αυτό.

37 Όπως προκύπτει από τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 90 και της γενικής οικονομίας του συνόλου των διατάξεων του άρθρου αυτού, οι εποπτικές αρμοδιότητες που διαθέτει η Επιτροπή έναντι των κρατών μελών που ευθύνονται για παραβάσεις των κανόνων της Συνθήκης, και ιδίως των κανόνων περί ανταγωνισμού (προπαρατεθείσα απόφαση Κάτω Χώρες κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 32), συνεπάγονται αναγκαίως ευρεία εξουσία εκτιμήσεως του θεσμικού αυτού οργάνου. Αυτή η εξουσία εκτιμήσεως είναι κατά μείζονα λόγο ευρύτερη, όσον αφορά ιδίως την τήρηση των κανόνων περί ανταγωνισμού από τα κράτη μέλη, καθόσον, αφενός, η Επιτροπή καλείται, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 90, κατά την ενάσκηση αυτής της εξουσίας της, να λαμβάνει υπόψη της τις συμφυείς με την ιδιαίτερη αποστολή των οικείων επιχειρήσεων απαιτήσεις και, αφετέρου, οι αρχές των κρατών μελών μπορούν να διαθέτουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, εξίσου ευρεία εξουσία εκτιμήσεως για τη ρύθμιση ορισμένων θεμάτων, όπως η αγορά των στοιχημάτων εντός της οποίας η προσφεύγουσα ασκεί τη δραστηριότητά της, προκειμένου να καθοριστούν οι απαιτήσεις που συνεπάγεται η προστασία των παικτών και της κοινωνικής τάξεως, λαμβανομένων υπόψη των κοινωνικο-πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων κάθε κράτους μέλους, όπως προσφάτως το αναγνώρισε το Δικαστήριο με την απόφασή του της 24ης Μαρτίου 1994 στην υπόθεση C-275/92, Schindler (Συλλογή 1994, σ. I-1039, σκέψη 61).

38 Επομένως, η άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως της συμφωνίας των κρατικών μέτρων με τους κανόνες της Συνθήκης, την οποία παρέχει το άρθρο 90, παρά-

γραφος 3, της Συνθήκης, δεν συνδυάζεται με την υποχρέωση παρεμβάσεως εκ μέρους της Επιτροπής, της οποίας μπορεί να γίνει επίκληση με σκοπό να αναγνωριστεί ενδεχόμενη παράλειψη της Επιτροπής.

39 Επομένως, δεν είναι παραδεκτός ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι, παραλείποντας να λάβει κατά της Γαλλικής Δημοκρατίας απόφαση βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης, όπως της ζήτησε με την από 24 Νοεμβρίου 1989 αίτησή της και την από 11 Αυγούστου 1992 όχλησή της, η Επιτροπή δεν έλαβε θέση, κατά παράβαση της Συνθήκης, και η παράλειψη αυτή συνιστά επίσης παράλειψη προς ενέργεια κατά την έννοια του άρθρου 175.

40 Εξάλλου, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η Επιτροπή υποχρεούται να εκδώσει κατά της Γαλλικής Δημοκρατίας πράξη βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης, η πράξη αυτή θα απευθύνεται μόνον σ' αυτό το κράτος μέλος. Επομένως, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι βρίσκεται όντως στη κατάσταση του μελλοντικού αποδέκτη νομικής πράξεως που η Επιτροπή υποχρεούται να λάβει έναντι αυτού, όπως απαιτεί το άρθρο 175, παράγραφος 3, της Συνθήκης (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουνίου 1982 στην υπόθεση 246/81, Lord Bethell κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 2277, 2291, και τη Διάταξη του Δικαστηρίου της 30ής Μαρτίου 1990 στην υπόθεση C-371/89, Emrich κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-1555, σκέψεις 5 και 6, καθώς και τις προμνησθείσες Διατάξεις Asia Motor France κατά Επιτροπής, σκέψεις 10 έως 12, και Prodifarma κατά Επιτροπής, σκέψεις 35 έως 37).

41 Επίσης, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι η πράξη που κατά τη γνώμη της παρέλειψε να εκδώσει η Επιτροπή την αφορά άμεσα και ατομικά. Συναφώς, πρέπει, καταρχάς, να υπομνηστεί ότι μπορεί να θεωρηθεί ότι η απόφαση αυτή αφορά ατομικά τρίτους, οι οποίοι, εξ υποθέσεως, δεν έχουν την ιδιότητα του αποδέκτη μιας αποφάσεως, μόνον εφόσον τους θίγει λόγω ορισμένων ξεχωριστών ιδιοτήτων ή μιας πραγματικής καταστάσεως που τους χαρακτηρίζει σε σχέση με κάθε άλλο πρόσωπο και έτσι τους εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις

του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1963 στην υπόθεση 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής ΕΟΚ, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937, της 14ης Ιουλίου 1983 στην υπόθεση 231/82, Spijker κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 2559, και της 2ας Φεβρουαρίου 1988 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 67/85, 68/85 και 70/85, Van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 219). Κατόπιν, πρέπει να υπομνηστεί ότι μόνον το γεγονός ότι μία πράξη μπορεί να επηρεάσει τις σχέσεις του ανταγωνισμού στα πλαίσια μιας αγοράς δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι η πράξη αυτή αφορά άμεσα και ατομικά κάθε επιχειρηματία στην αγορά αυτή, αν δεν συντρέχουν ειδικές περιστάσεις που του επιτρέπουν να ισχυριστεί ότι η πράξη αυτή έχει αντανάκλαση στην θέση του ως επιχειρηματία (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1969 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 10/68 και 18/68, Eridania κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 159· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 28ης Οκτωβρίου 1993 στην υπόθεση T-83/92, Zunis Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-1169, σκέψη 34, και της 24ης Μαρτίου 1994 στην υπόθεση T-3/93, Air France κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-121, σκέψη 82).

42 Προκειμένου να αποδείξει ότι η πράξη που η Επιτροπή φέρεται ότι παρέλειψε να εκδώσει την αφορά ατομικά, η προσφεύγουσα επικαλείται μόνον την ιδιότητα επιχειρηματία που βρίσκεται σε σχέση αμέσου ανταγωνισμού με το PMU σε ορισμένες περιοχές εκτός Γαλλίας και επιθυμεί επίσης να το ανταγωνιστεί στη Γαλλία. Επομένως, η πράξη που η Επιτροπή φέρεται ότι παρέλειψε να εκδώσει βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης μπορεί να αφορά την προσφεύγουσα μόνον υπό την ιδιότητα επιχειρηματία εντός της αγοράς στοιχημάτων για ιπποδρομίες, όπως και κάθε άλλο επιχειρηματία που βρίσκεται στην ίδια κατάσταση, πράγμα που, ενόψει της προπαρατεθείσας νομολογίας, δεν της επιτρέπει λόγω της φύσεώς του να υποστηρίξει ότι η πράξη αυτή, μόλις εκδιδόταν, θα την αφορούσε ατομικά.

43 Τέλος, πρέπει να προστεθεί ότι η προσφεύγουσα δεν υποστηρίζει βασίμως ότι εξατομικεύεται επαρκώς σε σχέση με τους άλλους επιχειρηματίες που ασκούν τη δραστηριότητά τους στην οικεία αγορά, επειδή, πρώτον, ζήτησε από την Επιτροπή να εκδώσει την πράξη, την παράλειψη εκδόσεως της οποίας επικαλείται, και, δεύτερον, μπόρεσε να μετάσχει στη διαδικασίας της έρευνας που διεξήγαγε στην υπόθεση αυτή η Επιτροπή, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 90 της Συνθήκης, και, τρίτον, είναι παραδεκτή η αξίωσή της να λάβει η Επιτροπή θέση επί της αιτήσεώς της, αν όχι με απόφαση δεκτική προσφυγής, τουλάχιστον με έγγραφο παρόμοιο με το προβλεπόμενο στο άρθρο 6 του κανονισμού 99/63. Συγκεκριμένα, αφενός, επειδή οι κανονισμοί 17 και 99/63 ή κάθε άλλη

παρόμοια διάταξη δεν έχουν εφαρμογή στα πλαίσια της ασκήσεως των εξουσιών που η Επιτροπή έχει από τις διατάξεις του άρθρου 90, ένας επιχειρηματίας δεν μπορεί να επικαλεστεί τα διαδικαστικά δικαιώματα που χορηγούν οι κανονισμοί αυτοί στους ενδιαφερομένους. Αφετέρου, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι μόνη η συμμετοχή σε έρευνα που διεξάγει η Επιτροπή δεν καθιστά αναγκαίως εκ της φύσεώς της παραδεκτή την προσφυγή ενδιαφερομένου κατ' αποφάσεως που εκδίδεται κατόπιν της έρευνας αυτής, εφόσον η απόφαση, αυτή καθαυτή, λόγω της φύσεως και των εννόμων αποτελεσμάτων της, δεν τον αφορά ατομικά (βλ. τις Διατάξεις του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1987 στην υπόθεση 279/86, Sermes κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 3109, σκέψη 19, και στην υπόθεση 301/86, Pedersen κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 3123).

44 Τέλος, και εν πάση περιπτώσει, δεν είναι παραδεκτή η απαίτηση της προσφεύγουσας να παρέμβει η Επιτροπή, βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης, καθόσον σ' αυτήν απόκειται να κρίνει, εν όψει των ποικίλων μορφών των δημοσίων επιχειρήσεων στα διάφορα κράτη μέλη και της ποικιλίας και της πολυπλοκότητας των σχέσεών τους με τις δημόσιες αρχές (απόφαση της 6ης Ιουλίου 1982 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 188/80, 189/80 και 190/80, Γαλλία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 2545), αν πρέπει να παρέμβει όχι με αποφάσεις που απευθύνονται σ' ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, αλλά με οδηγίες. Με αυτές η Επιτροπή μπορεί, συγκεκριμένα, να θεσπίζει γενικούς κανόνες, προκειμένου να αποσαφηνίσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη και επιβάλλονται στα κράτη μέλη όσον αφορά τις επιχειρήσεις στις οποίες αναφέρεται η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 19ης Μαρτίου 1991 στην υπόθεση C-202/88, Γαλλία κατά Επιτροπής, γνωστή ως «Télécom», Συλλογή 1991, σ. I-1223, και την προμνησθείσα απόφαση Κάτω Χώρες κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 26), και να καθορίζει κοινά κριτήρια για όλα τα κράτη μέλη, καθώς και για όλες τις εν λόγω επιχειρήσεις (προμνησθείσα απόφαση Télécom). Τέτοιοι κανόνες μπορούν να θεσπίζονται βάσει των στοιχείων που διαθέτει η Επιτροπή, μέσω, μεταξύ άλλων, μελετών των σχετικών αγορών, όπως εν προκειμένω δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ότι η Επιτροπή προέβη, την περίοδο 1990-1992, σε μελέτη των εθνικών νομοθεσιών που διέπουν την αγορά των παιγνίων.

45 Επομένως, οι ιδιώτες δεν μπορούν να ζητούν από την Επιτροπή να ενεργήσει βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 3, της Συνθήκης, καθόσον η παρέμβαση

αυτή μπορεί να εκδηλώνεται, κατά περίπτωση, με την έκδοση αποφάσεως ή οδηγίας, κανονιστικής πράξεως γενικού χαρακτήρα απευθυνομένης στα κράτη μέλη, την έκδοση της οποίας δεν μπορούν να απαιτήσουν οι ιδιώτες (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιανουαρίου 1974 στην υπόθεση 134/73, Holz και Willemsen κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1974, σ. 1, της 28ης Μαρτίου 1979 στην υπόθεση 90/78, Granaria κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 615, και της 26ης Απριλίου 1988 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 97/86, 193/86, 99/86 και 215/86, Αστέρης κ.λπ. και Ελλάδα κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 2181· Διάταξη του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1979 στην υπόθεση 60/79, Producteurs de vins de table et de vins de pays/Commission, Rec. 1979, σ. 2429).

46 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, καθόσον στηρίζεται στο άρθρο 90 της Συνθήκης.

Επί των δικαστικών εξόδων

47 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Κατά την παράγραφο 6 του ιδίου άρθρου, σε περίπτωση καταργήσεως της δίκης, το Πρωτοδικείο κανονίζει τα έξοδα κατά την κρίση του.

48 Επειδή η προσφεύγουσα ηττήθηκε ως προς τα αιτήματά της και τους λόγους περί του παραδεκτού της προσφυγής, καθόσον διώκει την αναγνώριση παραλείψεως βάσει του άρθρου 90 της Συνθήκης, και η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της προσφεύγουσας στα δικαστικά έξοδα, η προσφεύγουσα πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

49 Εντούτοις, καθόσον με την προσφυγή διώκεται η αναγνώριση παραλείψεως βάσει των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης σε συνδυασμό με τις διατάξεις των κανονισμών 17 και 99/63, αιτήματα για τα οποία το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι δεν υπήρχε λόγος να αποφανθεί, πρέπει να υπομνηστεί ότι η διαφορά

κατέστη άνευ αντικειμένου, διότι η Επιτροπή έλαβε θέση επί της καταγγελίας της προσφεύγουσας καθυστερημένα, ήτοι μετά την άσκηση της προσφυγής.

50 Επομένως, εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η απόφαση να φέρει κάθε διάδικος τα δικαστικά του έξοδα συνιστά ορθή εκτίμηση των περιστάσεων της υποθέσεως.

51 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας η παρεμβαίνουσα θα φέρει τα δικαστικά της έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Καταργείται η δίκη κατά το μέτρο που με την προσφυγή διώκεται η αναγνώριση παραλείψεως της Επιτροπής, διότι δεν έλαβε θέση επί της καταγγελίας της προσφεύγουσας, για παράβαση των διατάξεων των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των κανονισμών 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης, και 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου.

2) Κατά τα λοιπά, απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.

3) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

4) Η παρεμβαίνουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα.

Cruz Vilaça Briët Καλογερόπουλος

Barrington Biancarelli

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 27 Οκτωβρίου 1994.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

H. Jung J. L. Cruz Vilaça